



Ekim/October 2024, Cilt/Volume: 14, Sayı/Issue: 2, 163-175.

Başvuru/Submitted: 27.07.2024

Kabul/Accepted: 10.09.2024

Yayın/Published: 30.10.2024

DOI: 10.17828/yalovasosbil.1522609

Araştırma Makalesi/Research Article

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil>

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Çocuk Haklarına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi

Ahmet Türk* - Abdullah Işık** - Yusuf Emre Atmaca*** - Emel Çelik**** - Begüm Çulha***** - Kübra Kolcu*****

Öz

Bu araştırma sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 18-38 yaş aralığında 278'i (%65,7) kadın ve 145'i (%34,3) erkek olmak üzere 423 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması $\bar{x}=21,27\pm 2,62$ 'dir. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ile Çocuk Haklarına İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Analizlerde betimleyici ve açıklayıcı istatistikler bir arada kullanılmıştır. Açıklayıcı istatistikler bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının yüksek bir oranda olumlu olduğu saptanmıştır. Bulgular, öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, ihmal/istismara maruz kalıp kalmama durumu ve sınıf açısından anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Buna göre araştırmada kadınların, ebeveynleri ayrı veya vefat etmiş olanların, daha önce ihmal/istismara maruz kalanların ve üçüncü/dördüncü sınıfta olanların çocuk haklarına ilişkin olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları literatürdeki çalışmalar ve kuramsal açıklamalar çerçevesinde tartışılmış olup araştırmanın bulgularından yola çıkarak birtakım öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Sosyal Hizmet, Çocuk Hakları, Çocuk Koruma, Tutum, Öğrenci.

Investigation of Social Work Students' Attitudes Towards Children's Rights

Abstract

This study was conducted to examine the attitudes of social work students towards children's rights. The survey model was used in line with the purpose of the research. 423 students aged 18-38, 278 (65.7%)

* Öğr. Gör., Sinop Üniversitesi, Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri Programı, aturk@sinop.edu.tr, 0000-0001-5782-3794

** Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, aisik@sinop.edu.tr, 0000-0002-5339-2883

*** Öğrenci, Sinop Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, atmaca.yea81@gmail.com, 0009-0000-4107-8910

**** Öğrenci, Sinop Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, emelc6736@gmail.com, 0009-0000-2317-8109

***** Öğrenci, Sinop Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, begumecrin55@gmail.com, 0009-0009-1139-3114

***** Öğrenci, Sinop Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kubraklcu@gmail.com, 0009-0008-0391-2124

female and 145 (34.3%) male, participated in the study. The average age of the students was $\bar{x}=21,27\pm 2,62$. Demographic Information Form and Children's Rights Attitude Scale were used in the study. Descriptive and explanatory statistics were used together in the analyses. Descriptive statistics were obtained using an independent sample test and one-way analysis of variance (ANOVA). In the study, it was found that social work students' attitudes towards children's rights were highly positive. The findings show that students' attitudes towards children's rights differ significantly in terms of gender, parental union status, whether they have been exposed to neglect/abuse or not, and class. Accordingly, it was concluded that women, those whose parents are separated or deceased, those who have been exposed to neglect/abuse before, and those in the third/fourth grade have higher positive attitudes towards children's rights. The study findings were discussed within the context of the existing literature, and several recommendations were made based on the study's results.

Keywords: Social Work, Child Rights, Child Protection, Attitude, Student.

Giriş

Günümüzde, çocukların hakları ve refahı, toplumların en öncelikli konularından biri haline gelmiştir. Çocuklar, geleceğin teminatı olarak kabul edilirken onların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmesi ve haklarına saygı gösterilmesi, herkesin ortak sorumluluğudur. Ancak dünya genelinde hala milyonlarca çocuk, ihmal, istismar, yoksulluk, savaş ve diğer olumsuz etkenler nedeniyle haklarından mahrum kalmaktadır. Bu nedenle çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesi, toplumların ve devletlerin öncelikli sorumlulukları arasında yer almaktadır.

20. yüzyılın sonlarından itibaren çocukların korunması ve haklarının güvence altına alınması konusundaki bilinç ve çaba dünya genelinde artmıştır (Elmalı ve Ervüz, 2021). Çocukların haklarını sosyal adalet, eşitlik ve insan hakları bağlamında ele alan ve koruyan kapsamlı bir uluslararası belge olan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1989 yılında kabul edilmesi çocukların eğitim, sağlık, korunma ve katılım gibi temel haklarının evrensel olarak tanınması ve korunmasını sağlayan bir dönüm noktası olmuştur (Dirikoç, 2022; Doek, 2009; Yelboğa, 2019a). Sözleşme, çocukların yaşam hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, aile hakkı, oyun ve boş zaman hakkı, ifade özgürlüğü gibi temel haklarını güvence altına almakta ve çocukların istismar, ihmal, ayrımcılık gibi durumlardan korunmalarını sağlamaktadır (Doek, 2010). Bu sözleşme, evrensel olarak çocuklara yönelik sosyal, ailevi ve bireysel muameleye ilişkin beklentileri ortaya koymaktadır ve bu nedenle, bu alandaki sosyal hizmetin merkezinde yer almaktadır (Parker ve Crabtree, 2023). Sözleşme, aynı zamanda tüm çocukların ayırım gözetmeksizin temel haklarından yararlanmalarını sağlamayı hedefleyerek devletlere bu hakların korunması ve geliştirilmesi konusunda önemli yükümlülükler getirmektedir (Ervüz, 2021; Ervüz, 2022). Bu doğrultuda toplumun geleceğini şekillendiren çocukların, sosyal adalet, eşitlik ve insan hakları mücadelesinin de merkezinde önemli bir yer edindiği ifade edilebilmektedir. Sosyal adalet, eşitlik ve insan hakları ilkeleri doğrultusunda çocukların korunması ve desteklenmesi, toplumun en savunmasız ve dezavantajlı gruplarına yönelik insan hakları çerçevesinde sosyal adalet ve eşitlik ilkeleri temelinde destek sağlamayı amaçlayan (Tuncay ve Tekin, 2022; Yelboğa, 2019b) sosyal hizmet mesleğinin başlıca görevlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal hizmet, toplumda dezavantajlı grupların ve bireylerin refahını artırmayı amaçlayan bir meslek (Yelboğa, 2024; Zastrow, 2017) olarak çocuk hakları konusunda önemli rol ve sorumluluklar üstlenmektedir. Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanları, çocukların eğitim, sağlık, barınma gibi temel haklarına erişimini güvence altına almak adına çocuk haklarının korunması ve ihlal edilmemesi için savunuculuk yapmaktadırlar (Kosher vd., 2016). Risk altındaki çocuklar için güvenli yaşam ortamları oluşturmak adına çocukları ihmal, istismar ve şiddet gibi durumlardan korumaya yönelik müdahaleler gerçekleştirmektedirler (Özler-Ervüz ve Öztürk, 2023; Türk ve Bilican-Gökkaya, 2023). Bu bağlamda sosyal hizmetin toplumda dezavantajlı grupların ve bireylerin refahını artırmayı amaçlayan bir meslek dalı olarak çocuk hakları konusunda önemli bir rol üstlendiği ifade edilebilir. Nitekim sosyal hizmet çocukların aile içi şiddet, ihmal, istismar, yoksulluk gibi sorunlarla karşılaştığı durumlarda destek sağlama ve çocukların haklarının savunulmasında kritik bir rol oynamaktadır (Kalaycı, 2021).

Sosyal hizmet bir bilim ve meslek olma serüveninin başlangıcından bu yana çocuklar ve ailelerle yakından ilgilenmiş olup önemli bir müracaatçı grubunu oluşturan çocuklar ve ailelerinin yaşamlarında kilit roller üstlenmiştir (Petr, 2004). Sosyal hizmet uzmanları, çocukların korunması ve haklarının savunulması konusunda ön saflarda yer alırken aynı zamanda bu alanda çalışacak olan öğrencilere de

büyük sorumluluklar düşmektedir. Sosyal hizmet eğitimi alan öğrencilerin, mesleki yaşamlarında çocuk haklarına duyarlı bireyler olmaları büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumları, gelecekte bu alanda yapacakları çalışmaları ve müdahaleleri şekillendirecek temel bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Sosyal hizmet eğitimi, öğrencilere hassas ve incinebilir gruplarla nasıl etkili ve etik bir şekilde çalışacaklarını öğrenmeleri noktasında önemli kazanımlar sağlamaktadır (Işık ve Türk, 2023a). Çocuk hakları, sosyal hizmet mesleğinin etik standartlarıyla örtüşmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet eğitiminin öğrencilerin mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ve bu ilkeleri çocuk hakları çerçevesinde uygulamalarına olanak tanıdığı, öğrencilere çocukların haklarını anlama, koruma ve savunma konusunda gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırdığı ifade edilebilir.

Parker ve Crabtree (2023) de çocuk haklarının sosyal hizmet eğitiminin temel bileşenlerinden biri ve büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Buna göre sosyal hizmet eğitimi çocuklarla güvene dayalı ilişkiler kurma, travma odaklı yaklaşımlar benimseme ve çocukların ihtiyaçlarına uygun müdahale yöntemleri geliştirme becerilerini içermektedir. Eğitim süreci boyunca sosyal hizmet öğrencileri, çocuk haklarının ihlal edilmesi durumunda gerekli müdahaleleri yapabilme, yasal süreçleri takip edebilme, çocuk haklarıyla ilgili politika geliştirme ve uygulama becerileri kazanmaktadır (Dal Santo vd., 2023; Mohapi vd., 2022). Bu da çocukların yaşam koşullarını iyileştirecek ve haklarını koruyacak sosyal politikaların oluşturulmasında aktif rol almayı içermektedir. Sosyal hizmet öğrencileri, eğitim süreleri boyunca politika analizleri yaparak ve savunuculuk faaliyetlerine katılarak bu alandaki bilgilerini pekiştirmektedirler (Boys vd., 2022). Bu bağlamda çocuk haklarının sosyal hizmet eğitiminin ayrılmaz bir parçası olduğu hem bireysel müdahaleler hem de toplumsal düzeyde çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi için kritik öneme sahip olduğu ifade edilebilir. Bu noktada sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına yönelik tutumlarının derinlemesine incelenmesi hem eğitim sürecinin etkinliğini değerlendirmek hem de gelecekteki sosyal hizmet profesyonellerinin yetkinliklerini artırmak için önemli bir adım olacaktır. Ayrıca, sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi, eğitim içeriğinin ve yöntemlerinin değerlendirilmesine katkı sağlayarak eğitimde yapılabilecek iyileştirmeler için önemli ipuçları sunacaktır. Sosyal hizmet eğitiminin çocuk haklarına duyarlılık kazandırmada ne kadar etkili olduğunu değerlendirmek, gelecekte çocukların haklarının daha iyi korunmasını sağlamak adına önemli bir adım olacaktır. Alanyazın incelendiğinde sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk istismar ve ihmeline yönelik bilgi düzeylerinin ölçüldüğü veya görüşlerinin değerlendirildiği çalışmalara rastlamakla birlikte (Babahanoğlu ve Özdemir, 2016; Türkkkan vd., 2020) sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının incelendiği bir çalışmaya rastlanamamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın alandaki bu boşluğu doldurması beklenmektedir. Buradan hareketle bu araştırma, sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına yönelik tutumlarının incelenmesi yoluyla hem akademik literatüre katkı sunmayı hem de sosyal hizmet eğitimine dair uygulamalara ışık tutmayı hedeflemektedir. Çalışma sonucunda elde edilecek bulguların, çocuk hakları konusunda daha duyarlı ve bilinçli sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirilmesine katkı sağlaması umulmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumları ne düzeydedir?
2. Sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumları sosyodemografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, yerleşim yeri, ebeveyn birliktelik durumu, ihmal/istismara maruz kalma durumu) açısından farklılaşmakta mıdır?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel yaklaşım benimsenmiş olup araştırmanın amacı doğrultusunda iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin birlikte varlığını incelemeyi hedefleyen ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2003).

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2023-2024 akademik yılında Türkiye'deki sosyal hizmet lisans bölümlerinde eğitimine devam öğrencilerden oluşmaktadır. Yükseköğretim Kurulu verilerine göre devlet

üniversitelerinde 3498 ve vakıf üniversitelerinde 427 olmak üzere Türkiye’de 3925 öğrenci örgün sosyal hizmet lisans bölümlerinde öğrenim görmektedir (YÖK, 2024). Araştırma kapsamında örneklem hacminin hesaplanmasında Yamane’nin (1967) evrenin bilindiği durumlarda kullanılan $n=N/(1+N \times e^2)$ formülü kullanılmıştır. Buna göre yapılan hesaplamada evreni temsil gücüne sahip minimum örneklem hacminin 399 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada kolayda ve kartopu örnekleme teknikleri kullanılmış olup araştırma 423 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin sosyodemografik özellikleri hakkında bilgi elde etmek adına araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, çocuk haklarına ilişkin tutumlarına ilişkin veriler “Çocuk Haklarına İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

1.2.1. Çocuk Haklarına İlişkin Tutum Ölçeği

Katılımcıların çocuk haklarına ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla Karaman-Kepenekçi (2006) tarafından geliştirilen ölçekte 5’li likert (5=tamamen katılıyorum ... 1=tamamen katılmıyorum) tipinde cevaplanan 22 madde bulunmaktadır. Ölçekte bulunan 22 maddenin 19’u olumlu (Madde3: Çocuk hakları devlet tarafından koruma altına alınmalıdır) ve 3’ü olumsuz (Madde2: Çocuk hakları konusunda özel bir uluslararası sözleşme hazırlanmasına gerek yoktur) ifadeden oluşmaktadır. Olumsuz ifadelerin olumluya dönüştürülmesiyle toplam puan elde edilebilmektedir. Tek boyuttan oluşan ölçekten alınan puan arttıkça çocuk haklarına ilişkin tutumlar olumlu olarak değerlendirilmektedir. Karaman-Kepenekçi’nin (2006) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı $\alpha=0,85$ olup bu araştırmada bu değer $\alpha=0,95$ olarak hesaplanmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama sürecinden önce Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’nun 29.12.2023 tarih ve 277 sayılı kararıyla etik kurul izni alınmıştır. Araştırmanın verileri Google formlar aracılığıyla oluşturulan çevrimiçi ölçme aracı ile toplanmıştır. Kolayda örnekleme ve kartopu örnekleme tekniklerinin kullanıldığı araştırmada sosyal hizmet bölümünde eğitim gören 423 öğrenciye ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında istatistiksel işlemlerde SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Betimleyici ve açıklayıcı istatistiklerin birlikte kullanıldığı araştırmada betimleyici istatistiklerde yüzde, frekans, minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma gibi hesaplamalar yapılmıştır. Araştırmada açıklayıcı istatistikler uygulanmadan önce verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı çarpıklık ve basıklık değerleriyle incelenmiştir. Çarpıklık ($y_1=-1,308 \pm 0,12$) ile basıklık ($y_2=0,886 \pm 0,24$) değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olduğu tespit edilmiş olup parametrik testlerin kullanılabilmesi görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu kapsamda ikili grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testi ve çok gruplu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Çoklu grup karşılaştırmalarında tespit edilen anlamlı farklılığın hangi ikili gruplar arasında olduğunu ortaya koymak için post-hoc testlerinden yararlanılmıştır.

2. Bulgular

2.1. Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırmaya 278’i (%65,7) kadın ve 145’i (%34,3) erkek olmak üzere 423 öğrenci katılmıştır. 18-38 yaş aralığındaki öğrencilerin yaş ortalaması $\bar{x}=21,27 \pm 2,62$ ’dir. Öğrencilerin 108’i (%25,5) birinci, 132’si (%31,2) ikinci, 97’si (%22,9) üçüncü ve 86’sı (%20,3) dördüncü sınıftadır. Öğrencilerin 60’ı (%14,2) yaşamlarının büyük çoğunluğunu köy/kasabada, 115’i (%27,2) ilçede, 113’ü (%26,7) ilde ve 135’i (%31,9) büyükşehirde geçirmiştir. Katılımcıların 349’unun (%82,5) ebeveynleri birlikte iken 74’ünün (%17,5) ebeveynleri ayrı veya ebeveynlerinden biri vefat etmiştir. Öğrencilerin 275’i (%65) herhangi bir ihmal/istismara maruz kalmadığını belirtirken 148’i (%35) ihmal/istismar türlerinden (duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar) en az birine veya birkaçına maruz kaldığını ifade etmiştir.

2.2. Çocuk Haklarına İlişkin Tutuma Yönelik Betimsel İstatistikler

Araştırmada sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları ortalama puanın $\bar{x}=4,31 \pm 0,74$ olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin ölçekten almış oldukları

puanlar kategorik olarak değerlendirildiğinde 46'sının (%10,9) çocuk haklarına ilişkin tutumları olumsuz ve 377'sinin (%89,1) olumlu olduğu saptanmıştır. Buna göre sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumları oldukça olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Çocuk Haklarına İlişkin Tutuma Yönelik Betimsel İstatistikler

Değişken	Kategoriler	n	%	Min.	Max.	\bar{x}	ss.	Cronbach Alpha
Çocuk Haklarına İlişkin Tutum	Olumsuz	46	10,9	2,27	5,00	4,31	0,74	0,95
	Olumlu	377	89,1					

2.3. Çocuk Haklarına İlişkin Tutumun Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırma kapsamında sosyal hizmet öğrencilerinin sosyodemografik değişkenler açısından çocuk haklarına ilişkin tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının cinsiyet açısından incelenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır ($t_{(421)}=8,046$; $p<0,05$). Bulgu, kadın öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının ebeveyn birliktelik durumuna göre incelenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumları ebeveyn birliktelik durumuna göre farklılaşmaktadır ($t_{(421)}=-3,951$; $p<0,05$). Buna göre ebeveynleri birlikte olan öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumları ebeveynleri ayrı veya ebeveynlerinden biri vefat etmiş öğrencilerden daha olumludur.

Katılımcıların çocuk haklarına ilişkin tutumlarının daha önce ihmal/istimara maruz kalıp kalmama durumları açısından incelendiği analiz sonucunda öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının daha önce ihmal/istimara maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($t_{(421)}=2,890$; $p<0,05$). Analiz sonucunda elde edilen bulgudan daha önce ihmal/istismar türlerinden en az birine veya birkaçına maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının herhangi bir ihmal/istismara maruz kalmadığını belirten öğrencilerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarını sınıf değişkeni açısından incelemek amacıyla yapılan analizde öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{(3,419)}=4,130$; $p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi ikili gruplar arasında olduğunu incelemek adına yapılan Tukey testinde üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrencilerin birinci ve ikinci sınıftaki öğrenciler arasında çocuk haklarına ilişkin tutumların anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Bulgulara göre sosyal hizmet öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça çocuk haklarına ilişkin olumlu tutumları artmaktadır.

Araştırmada sosyal hizmet öğrencilerinin yaşamlarının çoğunluğu geçirdiği yerleşim yeri açısından çocuk haklarına ilişkin tutumları incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının yaşamlarının çoğunluğunu geçirdiği yerleşim yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($F_{(3,419)}=1,602$; $p>0,05$). Bulgu, öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının yerleşim yeri açısından benzer düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Çocuk Haklarına İlişkin Tutumun Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Değişkenler	Kategoriler	n	\bar{x}	ss.	t	p	Farklılık
Cinsiyet	1.Kadın	278	4,50	0,49	8,046	0,00*	1>2
	2.Erkek	145	3,94	0,95			
Ebeveyn Birliktelik Durumu	1.Birlikte	349	4,24	0,75	-3,951	0,00*	2>1
	2.Ayrı/Vefat	74	4,61	0,58			

İhmal/İstismara Maruz Kalma Durumu	1.Kaldım	148	4,45	0,71	2,890	0,00*	1>2
	2.Kalmadım	275	4,23	0,74			
Değişkenler	Kategoriler	n	\bar{x}	ss.	F	p	Farklılık
Sınıf	1.Birinci Sınıf	108	4,14	0,88	4,130	0,01*	4>1,2 3>1,2
	2.İkinci Sınıf	132	4,26	0,72			
	3.Üçüncü Sınıf	97	4,42	0,59			
	4.Dördüncü Sınıf	86	4,46	0,69			
Yaşamın Çoğunluğunun Geçirildiği Yerleşim Yeri	1.Köy/kasaba	60	4,22	0,75	1,062	0,36	-
	2.İlçe	115	4,26	0,72			
	3. İl	113	4,31	0,75			
	4. Büyükşehir	135	4,39	0,73			

Tartışma

Bu çalışmanın amacı sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarını belirlemek ve sosyodemografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, yerleşim yeri, ebeveyn birliktelik durumu, ihmal/istismara maruz kalma durumu) açısından çocuk haklarına ilişkin tutumlarını incelemektir. Çalışmanın amacı doğrultusunda betimleyici ve açıklayıcı istatistiklerden elde edilen bulgular literatür kapsamında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen birinci bulgu, sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin yüksek düzeyde olumlu bir tutuma sahip olduğudur. Araştırmanın bulgusu literatürdeki sınırlı sayıda çalışmanın bulgusuyla benzerlik göstermektedir (Tural-Büyük vd., 2023). Sosyal hizmet uzmanları çocuk haklarının korunması, savunulması ve arabuluculuk yapılması konusunda uluslararası düzeyde önemli role sahiptir. Çocuk haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi ve güvenli bir sosyal hizmet müdahale ortamının oluşturulması için sosyal hizmet uzmanlarının yerel ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmaları gerekmektedir (Duman ve Snoubar, 2016). Bu bağlamda sosyal hizmet eğitim müfredatında çocuk hakları konusuna oldukça geniş kapsamlı bir şekilde yer verilmektedir (Reynaert vd., 2010; Roose ve De Bie, 2008). Eğitim müfredatı içerisindeki vaka çalışmaları ve uygulamalı dersler (Işık ve Türk, 2023a) sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin teorik bilgilerini pratikle pekiştirmelerine olanak tanıyabilmektedir. Sosyal hizmet eğitimi, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak; bireylerin, ailelerin, grupların ve toplulukların refahını artırmak için profesyonel beceriler geliştirmeyi amaçlayan bir eğitimidir. Bu eğitim, mesleki değerlere ve etik ilkelere dayanmaktadır. Sosyal hizmetin temel değerleri arasında insan hakları, sosyal adalet ve eşitlik gibi kavramlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu değerler, sosyal hizmet uzmanlarının çalışmalarında rehberlik ederek mesleğin temelini oluşturmaktadır (Işık ve Türk, 2023b). Bu bağlamda öz farkındalık kazandırıcı ve özgürleştirici bir eğitim programına sahip olan (Şahin ve Demirel, 2018) sosyal hizmette öğrencilerin empatik bir yaklaşım içerisinde olmaları beklenmektedir. Yapılan araştırmalar da sosyal hizmet öğrencilerinin empati düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Acar ve Apak, 2017; Işık ve Türk, 2023b; Keçelioğlu vd., 2018). Bu noktada sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının olumlu olması beklenen bir sonuçtur.

Araştırmanın ikinci bulgusu, kadın öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğudur. Araştırmanın bulgusu benzer çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir (Karaman-Kepenekçi, 2006; Lelebici ve Çeliköz, 2017; Yaşar-Ekici, 2014; Yılmaz, 2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentileri, bireylerin tutum ve davranışlarını şekillendirebilir. Kadınların toplumsal olarak daha koruyucu ve destekleyici roller üstlenmeleri beklenirken erkeklerin daha bağımsız ve rekabetçi olmaları teşvik edilebilir (Türk vd., 2023). Bu farklı roller, çocuk haklarına yönelik tutumlarda farklılıklara yol açabilir. Kadınlar ve erkekler genellikle farklı sosyalizasyon süreçlerinden geçerler. Toplumda kadınlara yönelik daha fazla bakım ve empati rollerinin vurgulanması (Bilican-Gökkaya, 2018), kadınların çocuk haklarına daha duyarlı olmasına yol açabilir. Çocuk bakımı ve koruma ile ilgili sorumlulukların genellikle kadınlarla ilişkilendirilmesi (Öztürk ve Temiz, 2020; Tire, 2023), kadın öğrencilerin çocuk haklarına daha olumlu tutumlar geliştirmesine

katkıda bulunabilir. Araştırmalar, kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek empati ve merhamet duygularına sahip olduğunu göstermiştir (Newton, 2022). Sosyal hizmet bölümlerinde kadın öğrencilerin oranı genellikle daha yüksektir (Duran, 2021). Nitekim bu araştırmada da katılımcıların %65,7'si kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Bu noktada kadınların çocuk haklarına karşı daha duyarlı olmaları ve onları savunma eğiliminde olmaları beklenen bir durumdur.

Araştırmanın üçüncü bulgusu, ebeveynleri birlikte olan öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının ebeveynleri ayrı veya ebeveynlerinden biri vefat etmiş öğrencilerden daha olumlu olduğudur. Yapılan literatür incelemesinde araştırmanın bulgusunun karşılaştırılabileceği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Öte yandan ebeveynlik tutumlarının çocuk haklarına ilişkin tutumlarla ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Tural-Büyük vd., 2021; Tural-Büyük vd., 2023). Nitekim ebeveynler çocuklarının inanç ve değerlerini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynler, çocuklarıyla aktif bir şekilde etkileşime girerek, rehberlik sağlayarak, rol model olarak ve besleyici bir ortam oluşturarak çocuklarının inanç ve değerleri önemli ölçüde şekillendirmektedir (Ahyar, 2022). Bu kapsamda ebeveynleri bir arada olan öğrencilerin daha istikrarlı ve destekleyici bir aile ortamında büyümüş olmaları onların çocuk haklarına yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir. Bununla birlikte ebeveyn ayrılığı veya ebeveyn kaybı, çocuklar üzerinde travmatik etkiler oluşturabilmektedir. Ebeveynlerinden birini kaybetmiş veya ebeveynleri ayrılmış çocuklar, aile içi çatışma veya duygusal boşluk nedeniyle kendilerini daha yalnız ve güvensiz hissedebilmektedir (Vural, 2021). Bu tür travmatik deneyimler, çocukların dünyayı algılama biçimlerini olumsuz yönde etkileyerek çocuk hakları konusundaki tutumlarının olumsuzlaşmasına yol açabilir. Öte yandan her ailenin ve her çocuğun kendine özgü deneyimleri olduğunu ve bu deneyimlerin çocuk haklarına ilişkin tutumları üzerinde karmaşık bir etkisi olabileceğini de unutmamak önemlidir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu, daha önce ihmal/istismar türlerinden en az birine veya birkaçına maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının herhangi bir ihmal/istismara maruz kalmadığını belirten öğrencilerden daha olumlu olduğudur. Yapılan literatür incelemesinde araştırmadan elde edilen bulgunun karşılaştırılabileceği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bulgu, kuramsal açıklamalar ve benzer çalışma bulguları çerçevesinde tartışılmıştır. İhmal veya istismara maruz kalmak bireylerin fiziksel ve psikososyal gelişiminde olumsuz etkiler oluşturan bir durumdur. Özellikle çocukluk yıllarında meydana gelen ihmal veya istismar durumları çocuklarda yaşam boyunca etkisini hissettirecek olumsuz sonuçlar meydana getirebilmektedir (Aktay, 2020). Yapılan araştırmalar ihmal veya istismara maruz kalmanın bireylerin davranış ve tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Deveci ve Açık, 2003; Kalaycı ve Çiçek, 2013; Moylan vd., 2010; Özler-Ervüz, 2022; Pomakoğlu, 2023). Bu kapsamda ihmal veya istismara maruz kalma durumunun öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği ifade edilebilir. İhmal veya istismara maruz kalarak çocuk haklarının ihlali durumlarını bizzat tecrübe etmek bu hakların önemini ve ihlalin ne kadar zarar verici olabileceğini daha derinden anlamayı teşvik edebilir. Bu kişisel deneyimler, öğrenciler açısından çocukların korunması ve haklarının savunulması konusundaki tutumlarını güçlendirebilir ve daha olumlu hale getirebilir. Kendi yaşam deneyimlerinden dolayı, ihmal veya istismar yaşamış öğrenciler, çocuk hakları ihlalleri konusunda daha yüksek bir farkındalığa sahip olabilirler. Bu farkındalık, çocuk haklarına ilişkin daha bilinçli ve duyarlı bir tutum geliştirmelerine yardımcı olabilir. İhmal veya istismara maruz kalmış bireyler, kendi yaşadıkları zorlukları başkalarının yaşamaması için daha aktif bir şekilde çocuk haklarını savunmaya yönelebilirler. Kendi acılarından kaynaklanan bir motivasyonla, çocuk hakları savunuculuğu noktasında daha istekli olabilirler. Bununla birlikte sosyal adaletin ve savunuculuğun önemini vurgulayan sosyal hizmet eğitimi, ihmal ve istismarın etkileri hakkında derinlemesine bilgi sağlamaktadır. İhmal veya istismara maruz kalmış öğrenciler, eğitim süreçlerinde bu konulara dair daha fazla empati ve anlayış geliştirerek çocuk haklarına yönelik daha olumlu tutumlar sergileyebilirler (Işık ve Türk, 2023a; Işık ve Türk, 2023b).

Araştırmanın beşinci bulgusu, sosyal hizmet öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça çocuk haklarına ilişkin olumlu tutumlarının arttığıdır. Araştırmada elde edilen bulgu benzer çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir (Tural-Büyük vd., 2023). Sosyal hizmet eğitimi, pek çok bileşeni içerisinde barındıran sistematik bir eğitim müfredatına sahiptir (Işık ve Türk, 2023a). İlk yıllarda öğrenciler genellikle genel kavramları ve teorileri içeren temel sosyal hizmet derslerini almaktadırlar. Üst sınıflarda öğrenciler, çocuk hakları, çocuk koruma politikaları, çocuk refahı hizmetleri gibi daha spesifik ve derinlemesine konularla karşılaşmakta olup bu dersler, çocuk hakları konusundaki bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını artırmaktadır (Shahid vd., 2023). Eğitim sürecinin ilerlemesiyle birlikte sosyal hizmet

öğrencileri teorik bilgilerin staj ve saha çalışmalarıyla pratiğe nasıl uygulanacağı konusunda deneyimlere sahip olmaktadır. Sosyal hizmet programlarının önemli bir parçası olan staj ve saha çalışmaları (Işık ve Türk, 2023a), öğrencilerin çocuklarla ve çocuk hakları ihlalleriyle doğrudan etkileşime geçmesini sağlamaktadır. Bu pratik deneyimler, çocuk haklarının korunmasının ne kadar önemli olduğunu ve ihlallerin çocuklar üzerindeki etkilerini öğrencilerin daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Araştırmanın altıncı bulgusu, öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının yaşamlarının çoğunluğu geçirdiği yerleşim yeri açısından benzer düzeyde olduğudur. Araştırmanın bulgusu literatürdeki çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Pilatin ve Ahmetoğlu, 2020; Pilatin, 2019). Bulgu, sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına yönelik tutumlarının, coğrafi konumlarına bakılmaksızın evrensel etik ilkeleri ve insan hakları değerlerini yansıttığını göstermektedir. Sosyal hizmet eğitimindeki insan hakları kavramlarına yapılan vurgu, farklı popülasyonlarda hakların korunmasının önemine dikkat çekmektedir (Ife vd., 2022; Kalaycı, 2023). Bununla birlikte sosyal hizmet öğrencileri etik ilkeleri ön planda tutarak değer temelli sosyal hizmet uygulamalarını destekleyen ortamlarda çalışmayı amaçlamaktadırlar. Etik standartlar ve insan hakları ilkeleriyle bu uyum, öğrencilerin çocuk haklarına yönelik tutumlarının küresel olarak tutarlı olacağını ve ikamet ettikleri yerden bağımsız olarak mesleğin temel değerlerini yansıtacağını göstermektedir (Blome ve Espavall, 2023; Ife vd., 2022). Sosyal hizmet eğitimi, öğrencilerin bakış açılarını genişletmede ve yerel etkilerden bağımsızlığı geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Schrooten vd., 2023). Bu kapsamda sosyal hizmet öğrencileri üniversite eğitimleri süresince genellikle aile ve yerel toplumsal etkilerden bağımsızlaşarak daha geniş bir perspektif kazanmaktadırlar. Dolayısıyla yerleşim yeri farklılıkla çocuk haklarına yönelik tutumlarda belirgin bir etki oluşturmamasına neden olmuş olabilir. Aynı zamanda küreselleşme ve toplumsal değişim, özellikle genç nesiller arasında benzer düşünce ve tutumların oluşmasına yol açabilir (Evi ve Prabowo, 2022). Bu durumun öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerlerinden bağımsız olarak çocuk haklarına yönelik benzer tutumlar geliştirmelerine kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular, sosyal hizmet öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, ihmal/istismara maruz kalma durumu ve sınıf düzeyi açısından farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda kadın öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu, ebeveynleri birlikte olan öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının ebeveynleri ayrı veya ebeveynlerinden biri vefat etmiş öğrencilerden daha olumlu olduğu, daha önce ihmal/istismar türlerinden en az birine veya birkaçına maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının herhangi bir ihmal/istismara maruz kalmadığını belirten öğrencilerden daha olumlu olduğu, öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça çocuk haklarına ilişkin olumlu tutumlarının da arttığı ve çocuk haklarına ilişkin tutumların yerleşim yeri açısından benzer düzeyde olduğunu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kadın öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu bulgusu göz önüne alındığında, erkek öğrencilerin bu konuda daha fazla bilinçlenmelerini sağlamak amacıyla cinsiyet eşitliği ve çocuk hakları üzerine özel eğitim programlarının düzenlenmesi gerekliliğine dikkat çekmektedir. Erkek öğrencilerin çocuk haklarıyla ilgili daha empatik bir yaklaşım geliştirebilmesi adına, çocuklarla ve çocuk hakları konusunda çalışan sivil toplum örgütleriyle daha fazla etkileşimde bulunacakları saha çalışmaları düzenlenebilir. Bu konunun pratiğe dökülmesi, öğrencilerin bu alandaki sorularına daha kapsamlı cevaplar bulabilmeleri açısından da etkili bir yöntem olabilir. Ebeveynleri birlikte olan öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin daha olumlu tutumlar sergilediği bulgusu, ebeveynleri ayrı veya ebeveynlerinden biri vefat etmiş öğrencilere yönelik destek programlarının geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu tür öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin farkındalıklarının artırılması için özel seminerler ve rehberlik hizmetleri sunulabilir. Bu kapsamda ebeveyn ayrılığı veya kaybı yaşamış öğrenciler için özel destek grupları, rehberlik servisleri aracılığıyla düzenli toplantılarla yürütülebilir. Bu gruplar, benzer deneyimleri paylaşan öğrencilerin birbirlerini anlamasına ve duygusal destek almalarına olanak tanıyabilir. Ayrıca sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütülen çocuk hakları projelerine bu öğrencilerin katılımları teşvik edilebilir ve bu öğrencilere öncelikli katılım hakkı sağlanabilir. İhmal veya istismara maruz kalmış öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin daha olumlu tutumlar sergilemesi, bu deneyimlerin farkındalık yarattığını

göstermektedir. Bu bağlamda ihmal ve istismara maruz kalan öğrenciler için özel destek ve rehabilitasyon programları hazırlanarak bu öğrencilerin çocuk hakları savunuculuğunda aktif rol almaları teşvik edilebilir. Sosyal hizmet öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça çocuk haklarına ilişkin olumlu tutumlarının arttığı bulgusu, çocuk hakları eğitiminin sürekliliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu nedenle, lisans programlarında çocuk haklarına yönelik derslerin sayısının ve niteliğinin artırılması gerekmektedir. Ayrıca, yüksek lisans ve doktora programlarında da çocuk haklarına yönelik araştırmalar teşvik edilmelidir. Bununla birlikte, çocuk haklarına ilişkin tutumları etkileyebilecek diğer faktörlerin (sosyoekonomik durum, kültürel faktörler gibi) incelendiği daha kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır. Bu sayede çocuk haklarına ilişkin daha derinlemesine bir anlayış geliştirilebilir. Bu kapsamda çocuk haklarına ilişkin tutumların zaman içindeki değişimini izlemek amacıyla uzunlamasına çalışmaların da fazla yapılması öğrencilerin tutumlarındaki değişimlerin ve bu değişimlere etki eden faktörlerin belirlenmesine yardımcı olabilir.

Kaynakça

- Acar, M. C. ve Apak, H. (2017). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 93-112.
- Ahyar, K. (2022). The role of parents to form children's character. 12 Mayıs 2024 tarihinde <https://doi.org/10.31219/osf.io/5yxa7> adresinden alındı.
- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-184.
- Babahanoğlu, R. ve Özdemir, S. G. (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 1067-1088.
- Bilican-Gökkaya, V. (2018). Toplumsal cinsiyet ve aile içinde kadına yönelik şiddet. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Blome, H. ve Espvall, M. (2023). Social work students' professional preferences. *Social Work Education*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/02615479.2023.2216209>
- Boys, S., Bartholomew, J. ve Patras, A. (2022). Where are the social workers? A practicum model to engage social workers in political advocacy for social justice. *Journal of Teaching in Social Work*, 42(5), 489-500. <https://doi.org/10.1080/08841233.2022.2120162>
- Dal Santo, L. C., Easton, S. D., Coleman, S. ve Flinton, K. (2023). The role of field education in preparing social work students for trauma-informed care: A scoping review. *Journal of Social Work Education*, 1-24. <https://doi.org/10.1080/10437797.2023.2215273>
- Deveci, E. ve Açık, Y. (2003). Çocuk istismarı nedenlerinin incelenmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, (12), 396-405.
- Dirikoç, A. (2022). The concept and development of children's rights. In *Being a Child in a Global World: Childhood in an Environment of Violence, Terror, Migration and Rapid Change* (pp. 117-124). Bingley: Emerald Publishing.
- Doek, J. E. (2010). The UN convention on the rights of the child: An instrument for creating a healthy environment for the child. In J. Garbarino & G. Sigman (Ed.), *A Child's Right to a Healthy Environment* (pp. 139-148). Springer.
- Doek, J.E. (2009). The UN convention on the rights of the child. (Ed. J. Junger-Tas & F. Dünkel), *Reforming Juvenile Justice* (pp. 19-31). Springer.
- Duman, N. ve Snoubar, Y. (2016). Importance of school social work in war and conflicts zone. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 3(2), 191-194. <https://doi.org/10.26417/ejser.v6i2.p191-194>
- Duran, R. (2021). Sosyal hizmet öğrencilerinin dezavantajlı/ risk altındaki yaşlılara yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Elmalı, R.R. ve Ervüz, C. (2021). Çocuk suçluluğu ve adalet sistemi. (Ed. N. Çalış ve O. Zengin), *Multidisipliner Perspektiften Sosyal Boyutuyla Çocukluk ve Gençlik içinde* (ss. 145-175). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Ervüz, C. (2021). Türkiye'de çocuk koruma ve bakım sistemi. N. Çalış ve O. Zengin (Ed.), *Multidisipliner Perspektiften Sosyal Boyutuyla Çocukluk ve Gençlik içinde* (ss. 85-115). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Ervüz, C. (2022). Türkiye'de korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici hizmetler. (Ed. F. Yaman ve C. Ervüz), *Çocuk Koruma Sistemleri Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla içinde* (ss. 277-293). Ankara: Nobel Yayınları.
- Evi, M. ve Prabowo, A. (2022). Membangun karakter nasionalisme pada generasi milenial di era globalisasi. *Jurnal Penelitian Dan Pengkajian Ilmiah Sosial Budaya*, 1(2), 449-453. <https://doi.org/10.47233/jppisb.v1i2.564>

- Ife, J., Soldatić, K. ve Briskman, L. (2022). Human rights and social work. Cambridge University Press.
- Işık, A. ve Türk, A. (2023a). Uzaktan sosyal hizmet eğitimi. (Ed. N. Yelboğa ve A. Işık), Yeni Dünya Düzeni ve Sosyal Hizmet: Güncel Alanlar-Eleştirel Tartışmalar içinde (s. 157-176). Ankara: Nika Yayınevi.
- Işık, A. ve Türk, A. (2023b). Sosyal hizmet öğrencilerinde sosyodemografik değişkenler ve empatinin yaşlı ayrımcılığına etkisi. Sosyal Çalışma Dergisi, 7(2), 128-141.
- Kalaycı, S. (2021). The history of social work education in Turkey. OPUS– International Journal of Society Research, 18(41), 3714-3728. <https://doi.org/10.26466/opus.923410>
- Kalaycı, S. (2023). Çocuk hakları ve sosyal hizmet. (Ed. E. Tüccar), Çocuklarda İhmal ve İstismar içinde (ss. 53-76). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Kalaycı, S. ve Çiçek, Ş.E. (2013). Çocuk hakları ihlali ve çocuğun ekonomik istismarı. (Ed. E. Atamtürk ve E. Yaman), Türkiye’de Çocuğun Refahı ve Korunması “Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı”: Sosyal Hizmet Sempozyumu 2013 içinde (ss. 126-141). Kocaeli: Gündem Çocuk Derneği.
- Karaman-Kepekci, Y. (2006). A study of university students' attitudes towards children's rights in Turkey. The International Journal of Children's Rights, 14(3), 307-318. <http://dx.doi.org/10.1163/157181806778458095>
- Karasar, N. (2003). Bilimsel araştırma yöntemi (12.Baskı). Ankara: Nobel Yayın.
- Keçelioğlu, A., Kaptan, B., Liman, İ., Avşar, İ., İnan, K.N. ve Akça, M.E. (2018). Sosyal hizmet ve psikoloji lisans programlarında eğitim alan dördüncü sınıf öğrencilerinin empati düzeylerinin karşılaştırılması: Hacettepe Üniversitesi örneği. SHUDER Sosyal Hizmet Dergisi, 2, 145-153.
- Kosher, H., Ben-Arieh, A. ve Hendelsman, Y. (2016). Children's rights and social work. Cham: Springer.
- Leblebici, H. ve Çeliköz, N. (2017). Prospective teachers' attitudes towards children rights. International Journal of Social Sciences and Education Research, 3(1), 307-318. <https://doi.org/10.24289/ijsser.270584>
- Mohapi, B. J., Tabi, F. B. ve Masuku, Z. C. (2022). Social work field education: a comparative study of south Africa and Eswatini. (Ed. R. Baikady, S.M. Sajid, V. Nadesan & M. R. Islam), The Routledge Handbook of Social Work Field Education in the Global South (pp. 388-402). Routledge.
- Moylan, C. A., Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C. ve Russo, M. J. (2010). The effects of child abuse and exposure to domestic violence on adolescent internalizing and externalizing behavior problems. Journal of family Violence, 25, 53-63. <https://doi.org/10.1007/s10896-009-9269-9>
- Newton, B. W. (2022). Perspective Chapter: Having Heart–The Different Facets of Empathy. (Ed. S. Ventura), Empathy - Advanced Research and Applications (p. 29). Intech Open.
- Özler-Ervüz, F. (2022). Türkiye’de korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik kuruluş bakım hizmetleri. (Ed. F. Yaman ve C. Ervüz), Çocuk Koruma Sistemleri Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla içinde (ss. 205-221). Ankara: Nobel Yayınları.
- Özler-Ervüz, F. ve Öztürk, M. (2023). Norveç çocuk koruma sistemi. (Ed. G. Güneş-Aslan), Dünyadaki Örnekleriyle Çocuk Koruma Sistemleri içinde (ss. 175-198). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öztürk, M. ve Temiz, S. (2020). Aile ve boşanma. (Ed. E. Dikici, O. Tire ve S. Adıgüzel), Aile ve Sosyoloji içinde (ss. 126-156). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Parker, J. ve Crabtree, S. A. (2023). Social work with children and human rights. (Ed. S.E.N. Sæbjørnsen, M.J. Makuu & A. Ødegård,), Change Agents: An interprofessional book about children with disabilities in Tanzania and Norway (pp. 55-75). Scandinavian University Press.

- Petr, C. G. (2004). *Social work with children and their families: Pragmatic foundations*. New York, NY: Oxford University Press.
- Pilatin, G. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk haklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Pilatin, G. ve Ahmetoğlu, E. (2020) Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk haklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 117-136.
- Pomakoğlu, S. (2023). Çocukluk çağı travması ile suç eğilimi arasında yalnızlığın aracı etkisi. *Sosyal Gelişim Dergisi*, 1 (1), 115-124.
- Reynaert, D., Bouverne-de-Bie, M. ve Vandeveldel, S. (2009). A review of children's rights literature since the adoption of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Childhood*, 16(4), 518-534. <https://doi.org/10.1177/0907568209344270>
- Roose, R. ve De Bie, M. (2008). Children's rights: a challenge for social work. *International social work*, 51(1), 37-46. <https://doi.org/10.1177/0020872807083914>
- Schrooten, M., Evans, F., Kloppenburg, R., Csoba, J. ve Kinos, S. (2023). An argument for transnational learning in social work programmes: experiences from the Erasmus+ 'Urban Diversities' course. *Social Work Education*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/02615479.2023.2215796>
- Shadid, W., Rauf, S. ve Arshad, M. (2023). The need and importance of field work practice in field settings for social workers. *Research on Humanities and Social Sciences*, 13(10), 30-37.
- Şahin, H. ve Demirel, B. (2018). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin yaşlılık ve yaşlanmaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 1114-1120. <http://dx.doi.org/10.17719/jjsr.2018.2720>
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Tire, O. (2023). Sosyal bir problem olarak boşanma ve aldatma. (Ed. V. Bilican-Gökkaya ve M. Öztürk), *Pandoranın Kutusu Açılıyor: Gölgedeki Sosyal Sorunlar içinde* (ss. 91-114). Ankara: Nobel Bilimsel Yayıncılık.
- Tuncay, T. ve Tekin, H.H. (2022). *Sosyal hizmet mesleğinin abc'si*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Tural-Büyük, E., Odabaşoğlu, E., Uzşen, H. Ve Koyun, M. (2021). Attitudes of pediatric nurses and teachers towards children's rights and their parental attitudes. *International Journal of Health Services Research and Policy*, 6(3), 284-295. <https://doi.org/10.33457/ijhsrp.949874>
- Tural-Büyük, E., Uzşen, H., Koyun, M. ve Seferoğlu, E. G. (2023). The attitudes of the students in the faculty of health sciences towards children's rights: Descriptive study. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law & History*, 31(1), 53-59. <https://doi.org/10.5336/mdethic.2022-94094>
- Türk, A., ve Bilican-Gökkaya, V. (2023). Deprem sonrası çocukların karşılaşılabileceği psikososyal riskler ve sosyal hizmet. (Ed. İ. Aydemir ve M. Öztürk) *Afet ve krizlerde sosyal hizmet içinde* (ss.163-187). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Türk, A., Çevik, B. ve Kaya, S. (2023). Toplumsal cinsiyet algısının şiddet eğilimine etkisinde toplumsal cinsiyet eğitiminin aracılık rolü. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 6(7), 423-443. <https://doi.org/10.33708/ktc.1295983>
- Türkkan, T., Çakıcı, A. B. ve Bülbül, K. (2020). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi: Gümüşhane Üniversitesi örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 368-388.
- Vural, G. (2021). *Çocuklarda ebeveyn kaybı ile ebeveyn boşanmasının travmatik etkileri*. Ankara: İKSAD.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.
- Yaşar-Ekici, F. (2014). Öğretmen adaylarının çocuk haklarına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 8, 66-77. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.417>

- Yelboğa, N. (2019a). Analysis of sexual harassment under the rights of children. Turkish journal of social work, 3(2), 202-221.
- Yelboğa, N. (2019b). Çocuk hakları bağlamında cinsel istismarın incelenmesi. Sosyal Çalışma Dergisi, 3(2), 202-221.
- Yelboğa, N. (2024). Üniversite öğrencilerinin karşılaştığı sorunlar ve üniversite sosyal hizmeti uygulaması üzerine bir değerlendirme. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25(47), 851-868.
- Yılmaz, F. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocuk hakları konusundaki tutumlarının incelenmesi ve çözüm önerileri: Amasya Üniversitesi örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- YÖK- Yükseköğretim Kurulu. (2024). Yükseköğretim Program Atlası. 14 Mart 2024 tarihinde <https://yokatlas.yok.gov.tr/> adresinden alındı.

Zastrow, C. (2017). Sosyal hizmete giriş (Çev. Ed.: D. Baran Çiftçi). Nika Yayınevi.

Beyan ve Açıklamalar

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Araştırmada Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 29.12.2023 tarih ve 277 sayılı kararıyla etik kurul izni alınmıştır.

Yazar Katkısı: Kavram/fikir Ahmet Türk (katkı oranı %30) Abdullah Işık (katkı oranı %30), Yusuf Emre Atmaca (katkı oranı %10), Emel Çelik (katkı oranı %10), Begüm Çulha (katkı oranı %10), Kübra Kolcu (katkı oranı %10); veri toplama/işleme Ahmet Türk (katkı oranı %60), Yusuf Emre Atmaca (katkı oranı %10), Emel Çelik (katkı oranı %10), Begüm Çulha (katkı oranı %10), Kübra Kolcu (katkı oranı %10); analiz Ahmet Türk (katkı oranı %100); yazım Ahmet Türk (katkı oranı %60), Yusuf Emre Atmaca (katkı oranı %10), Emel Çelik (katkı oranı %10), Begüm Çulha (katkı oranı %10), Kübra Kolcu (katkı oranı %10) ve eleştirel inceleme ve düzenleme Ahmet Türk (katkı oranı %60), Abdullah Işık (katkı oranı %40) tarafından yapılmıştır. Yazarlar makalenin yayınlanan versiyonunu okumuş ve kabul etmiştir.

Finansman: Bu çalışma herhangi bir fon desteği almamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.